

Romano džaniben

časopis romistických studií | 1 | 2021

Romano džaniben

časopis romistických studií | 28. ročník | 1/2021

HOSTUJÍCÍ EDITOŘI ČÍSLA:

Martin Fotta

Martin Fotta je antropolog na Etnologickém ústavu Akademie věd České republiky.

E-mail: fotta@eu.cas.cz

Mariana Sabino Salazar

Mariana Sabino Salazar je doktorandkou v programu iberských a latinskoamerických kultur a literatur na Texaské univerzitě v Austinu. E-mail: soymariana@utexas.edu

Na obálce:

Oscar Yovani | Sayula, Jalisco, Mexiko, 1998 | Foto: Ruth Campos Cabello – PattakíVideo

Obsah

| TÉMA: ROMOVÉ V LATINSKÉ AMERICE A KARIBIKU |

Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Romistika v Latinské Americe a Karibiku: Perspektivy a výzvy	5
--	---

RECENZOVANÁ ČÁST

Ann Ostendorf Louisianští Romové: Konstrukce rasy v koloniálním Karibiku	33
Neyra Patricia Alvarado Solís Mapování transatlantických trajektorií „ <i>gitanos</i> “ („Cikánů“) v Mexiku	57

NERECENZOVANÁ ČÁST

Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Úvod k literární sekci	79
Jorge Emilio Nedich Ukázky z tvorby	81
Voria Stefanovsky Ukázky z tvorby	93
Juan Luís Aguilera Ukázky z tvorby	105
Martin Fotta, Mariana Sabino Salazar Úvod k fotografické sekci	117

BAREVNÁ PŘÍLOHA

Ruth Margarita Campos Cabello, Toño García Romero Luciana Sampaio Fotografické reprezentace Romů z Latinské Ameriky	
---	--

RECENZE | ANOTACE

Neyra Patricia Alvarado Solís: *Nombrar y circular, gitanos entre Europa y las Américas. Innovación, creatividad y resistencia* (Matías Domínguez) **123**

Coletânea de artigos. Povos ciganos: Direitos e instrumentos para sua defesa (Juliana Campos) **129**

Márcio Vilar: *Calon-Welten: Eine Ethnografie über das Leben, Sterben und Weiterleben bei Ciganos in Brasilien* (Martin Fotta) **135**

Victor Vishnevsky: *Memórias de um cigano* (Marcos Toyansk) **143**

Ukázky z tvorby¹

Básně a povídka s genderovou tematikou: Subjektivní dimenze dané otázky

Budu mluvit v první osobě, o své poezii, o svém životě a o tom, co mě přimělo psát zejména tyto básně, které budou vydány v tak vzdálené zemi, v jazyce tak odlišném od mého mateřského jazyka nebo od jazyků, které mě dnes utvářejí. Na každém místě, kde jsem byla, se cosi nějakým způsobem opakovalo: poslouchala jsem cizí jazyky a přízvuky a snažila se je pochopit, pomalu v mém uchu a hlase získávaly tvar, vždy jsem si z nich něco odnesla s sebou a cítila jsem, že i něco ze mě zůstalo v zemích, kterými jsem prošla. Možná něco zůstalo ve vzpomínkách na jejich úsměvy, zatímco mě soustředěně pozorovali a pokoušeli se pochopit klaunku se zvláštním přízvukem, která se snažila vyjádřit.

Své první básně jsem začala skládat pod cirkusovou plachtou: nezapisovala jsem si je, byly krátké a jednoduché. Byly pro mě jako písně a když mi přišly legrační, zpívala jsem je v cirkuse. Když byly smutné, využívala jsem je k tomu, aby mi ostatní u vstupu na představení koupili růži. Naučila jsem se číst a psát překvapivým způsobem, alespoň pro mě. Věřila jsem, že se „dochovám v ústní podobě“ až do své smrti, jak tomu bylo u všech mých předků. Ale když mi bylo deset let, tak mě policie násilně odtrhla od mojí rodiny kvůli nepodloženému udání založenému na stereotypech a odvezla mě do katolického sirotčince, kde jsem zůstala skoro dva roky. Neměla jsem doklady a ze sirotčince jsem se ke své rodině vrátila s jiným jménem, pro mě cizím a zvláštním, a se spoustou smutných básní, tentokrát ale už zapsaných. Také jsem měla sen. Už jsem uměla číst a psát, a tak jsem chtěla pokračovat ve studiu. Zdálo se mi, že díky vzdělání dokážu jednoho dne napomoci tomu, aby se jiné romské dívky nikdy nestaly obětmi stereotypů.

I přes mnoho vnitřních a vnějších kulturních překážek, na které by mi těch pár řádků, co zde mám k dispozici, nestačilo, jsem dokončila magisterské a doktorské studium literatury a během své cesty jsem se neustále vzdělávala a specializovala. Má disertační práce *Juncos ao vento: literatura e identidade romani cigana, El alma de los parias de Jorge Nedich* (Rákos zmítaný větrem: romská/cikánská literatura a identita, Duše vyloučených – Jorge Nedich.) vyhrála v roce 2016 cenu za nejlepší literární disertační práci na brazilské univerzitě ve městě Brasília. Zkoumala jsem v ní romskou literaturu a její vztah k identitě v její současně probíhající

1 Jak citovat: Stefanovsky, V. 2021. Ukázky z tvorby. *Romano džaniben* 28 (1): 93–103.

rekonstrukci. S výzkumem romské literatury jsem začala během magisterského studia v roce 2006. Stala jsem se první romskou ženou, která získala doktorát v Latinské Americe. Byla jsem na sebe pyšná, protože se mi podařilo splnit si část svého dětského snu, ale zároveň jsem byla smutná, protože bych si přála, abych nebyla první v Americe a aby na světě nebylo tak málo Romek, které získaly doktorát. Od té doby jsem se začala věnovat více do hloubky také tématu postavení romských žen, ženskému psaní a všemu, co souvisí s genderem ve vztahu k nám. Spolu s manželem, argentinským spisovatelem a Romem Jorge Nedichem, jsme se rozhodli také se více věnovat aktivistickému boji v rámci asociace Observatorio Gitano, v níž stojím po jeho boku jako jeho zástupkyně. Kromě toho vedu hnutí Observatorio de Mujeres Gitanas, kde spolupracuji s dalšími členkami z Brazílie, Španělska a Argentiny.

Myšlenka přátelství mezi romskými ženami z různých zemí, z různých skupin, s odlišným vyznáním a úrovní vzdělání, různého věku a z různých realit vznikla, protože věříme, že je více než nezbytné, aby se romské skupiny vzájemně propojovaly. Skutečně se považovat za jedinečný Stát, za transnacionální Národ, přestože jsou mezi námi obrovské rozdíly a v jednotlivých zemích jsme národnostní menšinou. V tom je role ženy zásadní. Vždy jsme byly zodpovědné za předávání tradic a v současnosti patří do oblasti zachování tradic také boj za rozvoj postavení romských žen ve všech sférách. Znamená to tedy, že bojujeme za celý Národ.

Genderová problematika je v dnešní době hlavním tématem ve všech oblastech poznání, a jen tak se nám může podařit vytvořit spravedlivější společnost na celém světě – nemůže být řeč o lidských právech, pokud nebudeme řešit otázku genderu –, zejména zde hovořím o důležitosti tohoto tématu v Latinské Americe. V současnosti například můžeme říct, že prožíváme další pandemii, pandemii násilí na ženách v mnoha různých podobách. To negativně ovlivňuje ženy žijící v nejrozličnějších podmínkách. Povídka *Entre nosotras* (Mezi námi) a básně *Basta* (Dost!), *El día que no me olvido* (Den, na který nezapomenu), *Olvidate* (Zapomeň) a *Odisea diaria* (Každodenní odysea) jsou výběrem ze sbírky 35 mých dosud nezveřejněných prací, které odkazují na existenci ženy v patriarchálním světě. Já sama se skoro pokaždé zabývám právě postavením romské ženy, ale patriarchát očividně není charakteristický jen pro romskou komunitu, je součástí všech společností. Zařazení básní a povídky, které se přímo zabývají otázkou genderového násilí, tedy znamená rozšíření takto úžeji zaměřeného pohledu, kdy se snažím vyjádřit pocity ženy, která čelí násilí, přičemž není zcela jasné, jestli poetickým já je anebo není právě romská žena. Báseň *Odisea diaria* a povídka *Entre nosotras* přinášejí průřezový pohled na rasové násilí, na hluboký anticikanismus namířený zejména vůči romským ženám, které přímo čelí celé řadě negativních stereotypů. Odstíny násilí přítomné i v okolních společnostech dohromady utvářejí zjevnou genderovou nerovnost převládající i v poměrně výrazné části skupin utvářejících náš Národ. Existuje celá skupina faktorů, které jsou příčinou mnohonásobné

podřízenosti romských žen. Tato témata je třeba zpracovat v různých jazycích. Já se jim věnuji jak akademicky a teoreticky, tak literárně. Básně a vypravování byly Romům vždy velmi blízké, písně a vyprávěné příběhy dlouhou dobu plnily funkci dialogu a postupně se podílely na utváření romské identity. Literární jazyk je mimořádným prostorem k dialogu o tak významných tématech v současném procesu rekonstrukce identity – potřebném a probíhajícím –, kam je ale potřeba zahrnout Romy i Neromy. Dokáže zasáhnout širokou skupinu čtenářů a umožňuje vytvoření horizontálního vztahu – málokdy prožívaného v rámci mezikulturních vztahů –, díky kterému rozeznáváme subjektivní dimenzi genderové otázky z perspektivy romských žen.

Voria Stefanovsky

Ze španělštiny přeložila Jana Vaněčková

Dost!

Popadla jsem své bílé šaty, dlouhé, měkké, plné naděje
jako včerejší sny.

Vetkla jsem si do vlasů korunu z falešných briliantů,
některé už chyběly.

V ruku svazeček květin,
některé už uschly.

Raději jsem naboso ucítila zemi pod nohama,
abych si byla jistá dnem,

kdy se vdám
sama za sebe.

Rozhodla jsem se, že si budu věrná ve zdraví i nemoci,
v radosti i smutku,

a budu se milovat a ctít až do konce života.

Vzdala jsem se výletů na horskou dráhu,

na kterou jsi mě tak surově zval,

abych na ní kroužila každý den.

Nahoru dolů.

Jeden den jsi mě miloval, druhý ne.

Jeden den květiny, druhý křik.

Jeden den smích, druhý lhostejnost.

Mně před očima zvlhlýma pochybností a samotou.

Jeden den královna, druhý mě unavovalo

zvat tě na společnou procházku, prokazovat ti lásku,
bezpodmínečnou.

Jít ti příkladem, jako bys byl můj syn.

Vysvětlovat ti, že ten, kdo miluje, netýrá.

Přestala jsem čekat na den, kdy se změníš,

kvůli mně nebo kvůli sobě.

A požádáš mě o ruku,

abychom chodili vedle sebe.

Vzdala jsem pokusy tě vyléčit, narcisi.

Na tvou nemoc není žádný lék a působí ti rozkoš,

když vidíš, jak mě nakazil tebou ovládaný vir.

Jak pláčů, jak škemrám o lásku, vysvětlení a drobtů.

Byl jsi oslněn vlastním obrazem a já pouhým

netečným přívěškem, který ti nafukoval ego,

když jsi po tom zatoužil.

Blázne, říkal jsi mi,

a já se tak cítila.

Tisíckrát nařčená, že ti nedávám dost.
Že tě rozčiluju a sama ti dávám důvody k tomu,
abys mě umlčoval řvaním, házel po mně věci, hrozil mi,
zrazoval mě a přestával mě milovat, tvoje vina, říkal jsi.
Celá ulepená tou hrou bez konce,
neviděla jsem lsti a zaběhlé fráze,
které mě nutily žít ve strachu, že budu
říkat, mluvit, pohybovat se, rozhodovat,
existovat bez tebe.
Dnes rozhoduji, že až ke mně přijdeš s omluvami a sliby,
budu oslavovat svůj sňatek.
Po boku své velké lásky,
ženy, kterou jsem.

Každodenní odysea

(Rose Teodorovichové, *in memoriam*, statečné, bojovné Gitance, moudré i bez knih)

I

In extremis

Konečně doma.
Jsem tu, mohu dýchat.
Přerušuje mě manželův křik:
„Cože! Nic jsi nepřinesla!“
Poslouchám, přemýšlím,
v neděli se neprocházím v sukni...

II

Jdu se projít...

Oblečená v sukni jdu ven.
Kapesník se leskne na slunci.
Pohledy úkosem, bledé tváře.
Zavřený obchod, nemohu dovnitř.
Procházím se...
Pán v čisté uniformě
zírá, sleduje, nepředstírá.
Jeho pohled proniká
délkou mých šatů.

Nohama sahá na mé stopy,
omezuje mě v chůzi.
Cítím se
nesvá.
Není káva, došel čaj, není voda ani mate.
Dotazy, odsudky, musím se zvednout než...
Cosi mám, najím se.
Nic na práci, prodávám.
Rychlé kroky, prchají!
Ruce se chytají dětí.
Kabelky se svírají na prsou,
zrychlují, zdráhají se, odmítají, nevidí.

III

Návrat domů

Mužské, oplzlé pohledy.
Kolik, cikánko, říkají.
Je tady tvůj muž? ptají se.
Utíkám pryč...
Vracím se.
Bez nákupu, bez dárku, bez odpočinku, bez zábavy.
Mávám rukou.
Mikrobus nezastaví.
Taxík skoro zastavil, v dešti mě neviděl.
Smůla!
Cikánka! Určitě to byla ona! Slyším křik.
Běžím.

Zapomeň!

Ne, sestro! To není láska!
Láska je pouto, ne uzel.
Ne, ženo! Nedělá pro tebe všechno!
Žárlivost není důkazem lásky.
Ne, holka! Není to filmová láska.
Láska není utrpení.
Ne, přítelkyně! Není tvá vina, že nejsi dokonalá.
Ne, dívenko, zítra nebude líp.
Ne, kamarádko, květiny nejsou symbolem změny.

Ne, holčičko, žena nepotřebuje muže,
aby byla šťastná.
Zapomeň, co ses naučila.
Byly to řeči, pouhé veršíky.
Nejsme žádné pitomé princezny,
ale silné a krásné hlavní hrdinky.

Den, na který nezapomenu

Ruka, která mi mačká ňadro,
je veliká a bílá.
Ňadra, jež měla kojit děti, které jsem chtěla mít.
Prsty, které do mě vnikají,
jsou hrubé a špinavé.
Znečišťují břicho dětí, které už mít nebudu.
Slova, jež mi protrhávají uši, jsou nože,
řežou sny o lásce, která věřila, že existuje.
Tělo, které si mě podrobuje, je těžké,
drtí mou touhu po životě.
Ještě cítím
svůj potlačený křik,
nemožnost reagovat,
strach ze smrti,
chuť umřít.
Nechal mě naživu,
abych nikdy nezapomněla.
Noční můra končí
ve zmatku a bolesti,
hnusím se sama sobě.
Chci spravedlnost, a čelím dotazům.
Cos měla na sobě, nechovala ses vyzývavě, pila jsi něco,
proč jsi šla sama, proč ses osprchovala, nejsou důkazy.
Zjevně jsi vyrazila tancovat dobrovolně.
Vrať se zítra, až budeš klidnější.
Budím se, kdy na tu noční můru zapomenu?

Ze španělštiny přeložil Petr Zavadil

Mezi námi ženami

Carmen přišla smska: „Čekám na tebe, dlužíš mi vysvětlení.“ Nesoustředila se na práci, klienti byli jako z nějakého filmu, nepamatovala si, na co si stěžovali, ani jak to zdůvodňovali. Další zpráva: „Jste ještě v kavárně, nebo už jste šli do hotelu.“ Zatímco poslední klientka vysvětlovala, proč chce odejít od manžela, Carmen se snažila pochopit, co tím její přítel myslí. Ještě jedna smska: „Pokud ihned nepřijdeš domů, půjdu tě hledat.“ Když se Fernando takhle choval minule, trvalo to týden, než Carmen zmizely modřiny a přestalo ji bolet celé tělo. Bloudila po Buenos Aires, nechtěla k nikomu jít, nechtěla, aby zjistili, že advokátka, která řešila už hodně případů domácího násilí na ženách, je sama jednou z obětí. Nechtěla, aby se jí rozpačitě ptali, proč od něho neodejde. Nechtělo se jí vysvětlovat, že ho miluje a že když se bude snažit, on bude takový jako dřív. Teoreticky věděla, že to není možné, že se nikdy nezmění, ale doufala, že jejich případ je jiný. Bála se vrátit domů, věděla, jak končí všechny ty hádky, které on bezdůvodně začne. Zavolala velmi sympatické taxikářce, se kterou si povídala během posledních dvou cest po městě.

Musela asi čekat déle než obvykle, protože Micaela byla daleko. Nechtěla jet s někým úplně neznámým, ani s nějakým chlapem, cítila se slabá a chtělo se jí brečet. Posadila se na lavičku v parku, kde se schovala, aby získala čas na přemýšlení. Nemohla jet svým autem, tušila, že do něj Fernando dal nějaké sledovací zařízení. Vypnula telefon, bála se, že ho jde vysledovat. Naposledy volala Micaele. To nejlepší, co teď mohla udělat, bylo počkat na ni a potom, možná, jet na policii. To je ale ostuda, pomyslela si, advokátka – a děje se jí něco takového. Možná by mohla jen zajít někam na hotel a počkat, až se Fernando trochu uklidní a bude se s ním dát mluvit.

Ztracená ve svých myšlenkách si ani nevšimla ženy se širokou barevnou sukni. Jak na sobě může mít sukni uprostřed takové zimy, problesklo jí nyní hlavou. Žena se přiblížila a zeptala se:

„Promiňte, čekáte na taxíka... mně totiž nikdo nezastavil.“

„Ne, čekám na kamarádku,“ odpověděla. Došlo jí, že je to cikánka, chtěla odejít, ale neměla odvahu zapnout telefon, zavolat Micaele a domluvit se s ní na jiném místě. Bála se, že Fernando přes její telefon zjistí, kde zrovna je. Věděla, že kontroluje každý její krok, tím si byla jistá. Nemohla být náhoda, že pokaždé věděl, kde byla.

Cikánka měla uplakané oči a popocházela sem a tam. Carmen si všimla, že mávala na různé taxíky, ale nikdo jí nezastavil, i když zrovna nikoho nevezli. Sklopila zrak, chtělo se jí brečet, ta cikánka jde zase k ní: „Prosím Vás, mohla byste na ten taxík mávnout Vy?“

„Proč si nemávneš sama?“ řekla Carmen.

„Víte, paní, oni mi nezastaví, protože jsem Cigánka. Moje sukně... hned jim to dojde. Neměla jsem čas se převléct a nevypadat takhle, někdy to tak dělám, ale zrovna jsem spěchala. Prosím Vás!“

Trochu vyděšená jí vyhověla, mávla na taxikáře, ten ihned zastavil, zavolal na ni a povídá jí:

„Kdo pojede, Vy nebo ta cikánka?“

„Ona, ta Romka,“ odpověděla Carmen.

„Tak to bohužel nepůjde, paní, promiňte,“ řekl muž ve spěchu, „nemůžu nic riskovat, mám děti, omlouvám se.“ Carmen nestihla nic namítnout, taxikář rychle odjel.

Carmen se trochu rozčílila, co by mu asi tak mohla ta ženská udělat, sama, viditelně slabá, nic u sebe nemá, pomyslela si. Cikáni budou asi opravdu tak zlí, jak se říká.

Žena poodešla a rozplakala se. „Co se děje,“ zeptala se Carmen, „nemůžeš někomu zavolat, aby tě vyzvedl, nemáš mobil?“

„Paní, to nejde, můj muž je na mě naštvaný, říkála mi švagrová, že až přijedu domů, určitě mě zbije. Nevěděl totiž, že mám mobil, používám ho, abych mohla mluvit s mámou a sestrami, co žijí daleko. Našel ho a myslí si, že ho mám na telefonování s jinými chlapama, představte si to, paní, jsem mu věrná, chodím z domu ven jen proto, abych na ulici prodala nějaké náplasti a přinesla domů peníze.“

„A už tě někdy uhodil?“ zeptala se Carmen a myslela při tom na sebe.

„Ano, mockrát. Neměla jsem štěstí. Ale aby bylo jasno, všichni Romové své ženy nebijí, někteří jsou moc dobří manželé. Na mě to holt vyšlo, můj muž je dost výbušný.“

„A proč od něho neodejdeš?“ zeptala se Carmen a myslela na to, jak je ta otázka falešná. Sama žije v evidentně lepších podmínkách než tahle Romka a stejně nedokáže od svého přítele odejít, přestože ji zneužívá.

Romka odpovídá: „Mám děti a on je pracovitý, dětem nic nechybí. Vím, že se schází s jednou mladou holkou. Ke mně se chová mnohem hůř. Jsem hodně unavená, nemám čas kolem něj skákat, pochopte, je to dřina, mám pět dětí a dcera se narodila postižená.“

Carmen ji přerušila: „To přece není tvoje vina, že tě podvádí a mlátí. Jsi krásná.“ Pozorně si ji prohlédla. Všimla si skvrny kolem očí, kterou velmi dobře znala, skvrny po staré, už zežloutlé modřině. „Musíš od něj odejít,“ řekla a rozbrečela se. Říkala to sama sobě. Romka se k ní přiblížila a s pláčem ji objala. Došlo jí, že ta *gadži* nepláče jen z lítosti, tušila, že je za tím něco víc. „Proč pláčeš?“ povídá. „Vím přesně, jak se cítíš,“ odpověděla Carmen, „taky nevím, kam dneska půjdu, bojím se vrátit domů, bojím se nahlásit ho na policii, jsem advokátka, stydím se. Každý den řeším případy, jako je ten tvůj a můj.“

Lucía si všimla, že tahle žena není z Buenos Aires, mluví španělským přízvukem, připomínala jí její babičku, která mluvila romštinou smíšenou s andaluským nářečím, ale nebylo to *caló*. „Jsem Lucía,“ představila se, „jak se jmenuješ ty?“ „Carmen,“ odpověděla s pláčem. Lucía se na ni mile podívala a řekla:

„Já nemám na výběr, Carmen, nemám žádné školy. Když od něj odejdu, zůstanu opuštěná. Ale ty ne, ty jsi studovala, máš dobrou práci a jsi krásná žena, najdeš si někoho lepšího, proč s ním ještě pořád jsi?“ Carmen nedokázala odpovědět, byla přeci vedena k tomu, že musí mít po boku muže, že musí být spokojenou vdanou ženou. Během dětství sledovala svoji mámu, jak omlouvá všechny otcovy chyby. Nevěry, nadávky. Starala se o něj jako o syna, perfektní žena, která pečuje o všechny.

Řekla Lucíi, že možná jen opakuje život své matky. Lucía odpověděla: „Moje máma byla žena v domácnosti, také žila pro svoje děti a pro mého otce, ale on se k ní nechoval moc hezky. Nikdy se nerozešli. Ctila svoji rodinu.“ Carmen byla vyděšená, jak je možné, že ženy žijící v různých podmínkách, ženy z různých kultur, procházely tím samým, že měly tak podobné životy?

Ze vzpomínek je vytrhlo jemné zatroubení Micaely, která přijela pro Carmen. Španělka se rozloučila a ušla pár kroků směrem k autu, ale potom se vrátila a zavolala na Lucíu: „Pojď se mnou, vystoupíš, kde budeš potřebovat.“ „Já ale jedu dost daleko,“ řekla Lucía, „za svou nejstarší sestrou, zůstanu tam na pár dní, rodina mi pomůže. V takových chvílích vždycky pomohou.“

Obě nastoupily do Micaeliného auta, na taxík bylo dost zaplněné. „Omlouvám se,“ řekla Micaela, „začala jsem totiž žít v Buenos Aires kvůli svému snoubenci, který, jak se ukázalo, je dost násilný. Měli jsme se brát, ale z ničeho nic se mnou rozešel a všechny moje věci mi vystěhoval do auta, což je to jediné, co mám. Všechny svoje peníze jsem utratila za dům a za to, abych mu pomohla. Prozatím je tedy mým domovem tohle autíčko. Požádal mě, abych se vrátila, ale já už nechci, nechal mě v tak šíleném stavu, že jsem se málem zabila. Moc jsem trpěla. Teď mi ale vyhrožuje. Prý jestli mě někde potká, zapálí moje auto a mě s ním. Mám strach, i když nevěřím, že by to vážně udělal, ale bojím se ho nahlásit, nechci problémy, mohl by se mstít, já nevím.“

Lucía se podívala na Carmen spikleneckým pohledem, jakým se dovedou dívat jen ženy, jež zažívají stejnou situaci. Carmen řekla: „Tak to by už stačilo! Micaelo, prosím tě, pojedeme na nejbližší policejní stanici. Můžete mě doprovodit. Nechci tam jít sama, není to náhoda, že jsme se setkaly.“

Všechny tři vystoupily. Policista nechtěl Lucíu jako cikánku pustit dovnitř. Carmen řekla: „Jsem její advokátka, a ona prostě dovnitř půjde.“ „Je to na Vaši zodpovědnost, madam,“ odpověděl ironicky policista.

Carmen se odhodlala a nahlásila svého přítele, Micaela udělala to samé, Carmen jí dodala odvalu. Potom přišla řada na Lucíu, ta se ale svého muže neodvážila nahlásit. Věděla, že pro Romy není spravedlnost stejná, lidé by podle jejího případu hodnotili celou komunitu, utvrdili by se v tom, co si mysleli, totiž že cikáni prostě mlátí svoje ženy, všichni. Je v tom totiž rozdíl, jestli ženskou praští gadžo nebo Rom, přemýšlela, smutná a navztekaná. Obojí je špatně, ale když ženu uhodí Rom, zaplatí za to i ti, kteří svou ženu nikdy neuhodili, argumentovala

sama se sebou Lucía v duchu. Když přijela k domu své sestry, její manžel už tam na ni čekal. Jako by věděl, že pojede právě k ní, divila se Carmen. Španělka vystoupila z auta a sebejistě řekla: „Jsem advokátka a chci Vám říct, že pokud své ženě ublížíte, udělám všechno pro to, aby Vás zatkli. Buďte rád, že Vás dnes nenahlásila.“ Muž se uklidnil a odpověděl, že neměl v úmyslu něco udělat. Když se Lucía loučila s Carmen a Micaelou, věděla, že už ani jedna z nich nikdy nebude sama a že si vždycky pomohou.

Ze španělštiny přeložila Jana Vaněčková

Romano džaniben – 28. ročník – 1/2021

Časopis romistických studií

Tento časopis vychází díky finanční podpoře Ministerstva kultury České republiky v rámci programu Podpora rozšiřování a přijímání informací v jazycích národnostních menšin.

Dále byl financován hlavním městem Praha z Programu v oblasti podpory aktivit národnostních menšin na území hl. m. Prahy pro rok 2021.

Vydává Romano džaniben, z. s.

Biskupcova 85, 130 00 Praha 3

e-mail: dzaniben@email.cz, www.dzaniben.cz

bankovní spojení: 161582339/0300

Šéfredaktoři: Pavel Kubaník, Helena Sadílková

Redaktoři: Renata Berkyová, Helena Kaftanová, Jan Ort, Lada Viková, Eva Zdařilová

Redakční rada:

Mgr. Michael Beníšek, Ph.D.; PhDr. Jan Červenka, Ph.D.; Mgr. Viktor Elšík, Ph.D.;

Mgr. Lucie Fuková; PhDr. Jana Horváthová; Mgr. Pavel Kubaník, Ph.D.;

Mgr. Alexander Mušinka, Ph.D.; Mgr. Tatiana Podolinská, Ph.D.;

doc. Jurina Rusnáková, Ph.D.; Helena Sadílková, Ph.D.; Mgr. Lada Viková

Seznam recenzentů je uveden na webových stránkách

www.dzaniben.cz.

Sazba: Kateřina Krčíková

Obálka: Daniela Kramerová

Tisk: powerprint s.r.o.

Náklad: 300 ks

Doporučená cena: 160 Kč

Roční předplatné: 320 Kč (včetně poštovného a balného)

ISSN 1210-8545

Evidenční číslo podle tiskového zákona: MK ČR E 6882

Nevyžádané rukopisy a fotografie se nevracejí. Obsah zveřejněných polemických článků nemusí být totožný se stanoviskem redakce. Podávání novinových zásilek povoleno

Reditelstvím pošt Praha č.j. NP 1360/1994 ze dne 24. 6. 1994.